

Memo

Aan: Raadsleden en fractieassistenten

Cc:

Van: Wethouder Van de Wardt

Datum: 5 oktober 2017

Kenmerk: 17ini02951

Onderwerp: Meedoenbeleid

Geachte raadsleden en fractieassistenten,

Met het vaststellen van het beleidsplan sociaal domein 'Samen, met en voor elkaar' heeft uw raad richting gegeven aan het sociaal domein. In dit beleidsplan vervat zit de opdracht voor het college om deze richting verder uit te werken in uitvoeringsbeleid voor de verschillende thema's en onderwerpen. Het vaststellen en implementeren van dit uitvoeringsbeleid is een bevoegdheid van het college, maar raakt tegelijkertijd de essentie van het vastgestelde beleid zo diep, dat wij u hier graag en blijvend over willen informeren.

Met dit memo willen wij u nader informeren over het 'meedoenbeleid'. Dit vervangt het 'armoedebeleid' ('minimabeleid'), zoals Oude IJsselstreek dat voorheen kende. De reden hiervoor is dat armoedebeleid onvoldoende uitvoering geven aan de leidende principes (zie bijlage) in het sociaal domein, zoals door u vastgesteld. Armoedebeleid is vooral gericht op het van overheidswege aanvullen van financiële tekorten (curatief) en te weinig op het op eigen kracht of duurzaam voorkomen van dergelijke tekorten (preventief). Armoedebeleid is daarmee niet 'zo licht- en kort als mogelijk' en zorgt in voorkomende gevallen zelfs voor duurzame afhankelijkheid van voorzieningen. Meedoen wordt daardoor eerder ontmoedigd, dan bevorderd.

Een tweede reden waarom armoedebeleid onvoldoende aansluit bij de opdracht zoals door u verstrekt is dat dit beleid onvoldoende kijkt naar de individuele inwoner. Iemand die een bepaald norminkomen heeft, heeft recht op bepaalde voorzieningen, ongeacht of deze nodig zijn of niet. En iemand die daarboven valt, heeft gewoon domme pech. Dit doet geen recht aan de diversiteit van onze inwoners. De belemmeringen die iemand voelt om mee te doen, kunnen van verschillende aard zijn. Beperkingen kunnen fysiek, psychisch of verstandelijk zijn, een financiële of culturele (taal, familieomstandigheden) achtergrond hebben of voortkomen uit een mentaliteit die niet past bij het voor onze gemeenschap zo kenmerkende naoberschap. Meedoenbeleid is gericht op die verschillen en biedt een uitgebreide gereedschapskist met instrumenten om samen te werken aan een oplossing die duurzaam meedoen mogelijk maakt.

Dit betekent niet dat alle voorzieningen die Oude IJsselstreek tot op heden heeft ingezet om inwoners te ondersteunen verkeerd zijn. In tegendeel, vele zijn waardevol en moeten in de toekomst beschikbaar blijven. Maar het betekent wel dat de focus van de gemeente moet veranderen. Niet het jaarlijks blijvend aanvullen van financiële tekorten, maar zorgen dat inwoners duurzaam meedoen aan de samenleving en dat de belemmeringen die zij daarbij ervaren samen worden weggenomen. Dit vraagt om een integrale benadering.

Wat verstaan we onder meedoen?

Onze samenleving wordt gevormd door haar inwoners, verenigingen, maatschappelijke instellingen, bedrijfsleven en gemeente. Inwoners helpen elkaar actief en/of worden geholpen. Iedereen heeft ervaring, kennis en kwaliteiten, doet mee en draagt naar zijn of haar vermogen bij aan de inclusieve samenleving. Die bijdrage kan in allerlei vormen zijn. Altijd vanuit de gedachte dat iedereen er toe doet, waardevol is en er bij hoort. Samen houden we onze gemeenschap levend en vitaal.

Belangrijk uitgangspunt is dat iedereen in de samenleving 'meedoet' en dat niemand wordt buitengesloten. Doordat mensen meedoen, kunnen zij een waardevolle bijdrage aan de gemeenschap leveren en ook een beroep doen op die gemeenschap. Op die manier blijft de lokale samenleving sterk en sociaal.

De meeste inwoners doen op basis van eigen kracht mee in de samenleving. Sommige inwoners ervaren belemmeringen om mee te doen. Belemmeringen die voortkomen vanuit de lichamelijke, psychische of verstandelijke gesteldheid van de inwoner, of andersoortige barrières, zoals taal, (sub-)cultuur of financiën. Het netwerk van een inwoner, (familie, vrienden, kennissen, burens) kan meedoen bevorderen of hinderen. Indien een inwoner op eigen kracht of met hulp van diens netwerk niet mee kan doen, kunnen gemeentelijke algemene (preventieve) voorzieningen op basis van de leidende principes worden ingezet.

In het vervolg van deze memo richten wij ons op wegnemen van financiële belemmeringen.

Het doel is meedoen mogelijk maken

Oude IJsselstreek ondersteunt inwoners (volwassenen en gezinnen) die omwille van een laag inkomen niet mee kunnen doen. De gemeente biedt hen mogelijkheden om belemmeringen weg te nemen en te voorkomen. Dat kan in de vorm van een tijdelijke financiële regeling vanuit de gemeente. Er is speciale aandacht voor kinderen die in armoede leven, om te zorgen dat ook zij kunnen deelnemen aan sport, kunst & cultuur en gebruikelijke maatschappelijke activiteiten.

Belangrijke doelstelling is dat alle (kwetsbare) inwoners worden bereikt en naar vermogen worden gestimuleerd, uitgedaagd en verleid om mee te doen in de samenleving. Bij financiële ondersteuning dient voorkomen te worden dat deze leidt tot toenemende afhankelijkheid in plaats van versterking van de zelf- en samenredzaamheid. Met het meedoenbeleid willen we dan ook bereiken dat inwoners, ook de kwetsbare, worden bereikt en naar vermogen worden gestimuleerd, uitgedaagd en verleid om mee te doen met, in en aan de samenleving. Vanuit het perspectief dat inwoners kunnen leren zelf te doen en iedereen een bijdrage kan leveren aan het palet van de inclusieve samenleving.

Met het meedoenbeleid verschuift de gemeente Oude IJsselstreek de focus van armoedebestrijding (reactief) naar het activeren en oplossen (proactief). Het stimuleren van een lerende, actieve houding. Onderzoek toont aan dat traditioneel armoedebeleid afhankelijkheid van voorzieningen creëert en deze in stand houdt, bijvoorbeeld door de armoedeval waarin mensen terecht komen wanneer zij vanuit een uitkering weer aan het werk gaan (negatieve financiële prikkel). Onderzoek toont ook aan dat meedoen vele voordelen oplevert; denk aan een hoger gevoel van eigenwaarde, welzijn, het zelf maken van keuzes en een betere gezondheid.

Het doel van het meedoenbeleid is dan ook dat zoveel mogelijk inwoners meedoen, want:

- Meedoen is goed voor jezelf (welzijn, eigenwaarde, gezondheid).
- Meedoen is goed voor de ander (sterke samenleving gebaseerd op breed gedragen solidariteit en wederkerigheid, preventieve werking, netwerkvergroting).
- Beperkte middelen worden beter ingezet (proactief in plaats van reactief).

Zo licht en kort als mogelijk, zo zwaar en lang als noodzakelijk

Leidend is wat mensen **wel** kunnen. Daarmee wordt het beroep op voorzieningen op het gebied van hulp, zorg en financiële ondersteuning zoveel mogelijk beperkt en dat bevordert de blijvende toegankelijkheid van die voorzieningen. Hierbij ligt de nadruk op **meedoen** in plaats van 'recht hebben op'.

In het meedoenbeleid worden alle kwetsbare inwoners die niet zelf in staat zijn om hun ondersteuning te organiseren, ondersteund en gestimuleerd om hun zelf- en samenredzaamheid en hun deelname aan het maatschappelijk leven te vergroten. Via tijdelijke financiële ondersteuning, cursussen, coaching etc. De metafoor zou kunnen zijn: het stoppen met het verstrekken van vis, maar mensen leren vissen en indien nodig helpen bij de aanschaf van een hengel. Dat vereist maatwerk, het versterken van het zelf-oplossend vermogen en het (niet-vrijblijvend) investeren in mensen.

Activiteiten

Om inwoners mee te laten doen moeten een aantal belemmeringen worden weggenomen. Voor het wegnemen van de financiële belemmeringen verricht Oude IJsselstreek onder andere de volgende activiteiten:

- Vergroten zelf- en samenredzaamheid door het vergroten van relevante competenties door onderwijs, coaching, betere netwerken (Sociaal Werk), vindbaarheid en toegankelijkheid informatie;
- Inzet van financiële ondersteuning op basis van maatwerk: Bijzondere Bijstand en bijzondere regelingen;
- Inzet van ondersteuning in natura middels een Meedoen-arrangement;
- Verhogen van inkomsten: meer inzet op begeleiden naar betaald werk vanuit een integrale benadering;
- Evenwichtige inkomsten en uitgaven: kringloopwinkel, Minimanna markt, zelfhulpgroepen;
- Voorkomen van schulden: inzet Formulierenhulp, Algemeen Maatschappelijk Werk, Sociaal Werk;
- Beperken en afbouwen van schulden: inzet SchuldHulpMaatjes, Stadsbank, verbetering bewindvoering;
- Specifieke aandacht voor meedoen van kinderen: aanpassen subsidievoorwaarden op toegankelijkheid voor kinderen uit gezinnen met laagste inkomens, inzet van jeugdportfonds/jeugdcultuurfonds, ervaringen opdoen met Sjors Sportief en Sjors Creatief.

Leidende principes

De leidende principes geven de koers aan die de gemeente wil varen. In de leidende principes wordt verwoord wat inwoners van elkaar mogen verwachten en wat zij van hun gemeente mogen verwachten. De leidende principes zijn leidend bij alle beleidsontwikkeling, besluitvorming en beleidsrealisatie binnen het sociaal domein. Daar waar het gaat om wat inwoners van elkaar mogen verwachten, zal het gemeentelijk beleid gericht zijn op het bevorderen van gewenst gedrag en het ontmoedigen van ongewenst gedrag.

Wat mogen inwoners van elkaar verwachten?

1. Zelf, met het eigen netwerk en dan buiten het eigen netwerk

Inwoners zijn verantwoordelijk voor hun eigen leven. Zelfredzaamheid en samenredzaamheid zijn kernwoorden en uitgangspunt is de kracht van de inwoner en zijn netwerk. En pas wanneer het niet meer zelf of in het eigen netwerk gaat, worden anderen bijgeschakeld zolang dat nodig is.

2. Voorkomen is beter dan genezen.

Inwoners nemen steeds meer verantwoordelijkheid voor het eigen gedrag, hun eigen vitaliteit en een gezonde leefstijl. Daardoor worden problemen voorkomen (preventie) of zo vroeg mogelijk opgemerkt en aangepakt (vroegsignalering). Daarmee wordt het beroep op voorzieningen op het gebied van hulp, zorg en financiële ondersteuning zoveel mogelijk beperkt en dat bevordert de blijvende toegankelijkheid van die voorzieningen.

3. Iedereen doet mee en draagt bij aan de inclusieve samenleving.

Onze samenleving wordt gevormd door haar inwoners, verenigingen, maatschappelijke instellingen, bedrijfsleven en gemeente. Inwoners helpen elkaar actief en/of worden geholpen. Iedereen heeft ervaring, kennis en kwaliteiten, doet mee en draagt naar zijn of haar vermogen bij aan de inclusieve samenleving. Die bijdrage kan in allerlei vormen zijn. Altijd vanuit de gedachte dat iedereen er toe doet, waardevol is en er bij hoort. Samen houden we onze gemeenschap levend en vitaal.

4. Uitgaan van wat kan of wat geleerd kan worden.

Het uitgangspunt is wat iemand (nog) kan en niet wat iemand niet kan of verloren is. Daarbij komt altijd aan de orde wat er terug te winnen of bij te leren is. Zodat iedereen zolang mogelijk de eigen verantwoordelijkheid kan dragen.

Wat mogen inwoners van de gemeente verwachten?

5. Zo licht en kort als mogelijk, zo zwaar en lang als noodzakelijk.

Ondersteuning, hulp en zorg is beschikbaar voor wie dat *echt* nodig heeft. De inzet is zo kortdurend en eenvoudig mogelijk en als het kan groepsgewijs. Daardoor blijft zware en langdurige ondersteuning toegankelijk voor wie daarvan afhankelijk is. Bij inzet van ondersteuning, hulp en zorg is de inwoner uitgangspunt en niet het aanbod van de leverancier.

6. Processen zijn simpel, direct en in samenhang.

Processen worden ingericht op een zodanige wijze, dat de inwoner afdoende ondersteund wordt in het proces. Wanneer deze toestaat vereiste informatie te delen, dan hoeft maar één keer deze informatie verstrekt te worden. Via korte lijnen worden ondersteuning, hulp en zorg in samenhang en op maat ingezet en zodanig, dat hulpverleners (professionals, mantelzorgers en/of vrijwilligers) elkaar versterken. Het gaat om de menselijke maat, de 'gevoelsafstand' en 'één gezin, één plan'.

7. Professionals: 'het resultaat telt'.

Het gaat om het bereiken van voldoende resultaat en niet om het leveren van een inspanning. Voortdurend wordt gezocht naar verbetering van effectiviteit en efficiency. De zeggenschap van de mensen waar het direct omgaat is essentieel: focus op primair proces en ruimte en fatsoenlijke compensatie voor vakmanschap. Meten en monitoren, met bijzondere aandacht voor gebruikerservaringen.

8. Lokaal waar het kan, regionaal waar het beter is.

Korte lijnen, snelle terugkoppeling en bijstellen. Letterlijk dichtbij, makkelijk bereikbaar, goed aanpasbaar, lokale werkgelegenheid. Wanneer dat beter is schakelen we vanuit die lokale omgeving naar regionale (gespecialiseerde) inzet. Of in bijzondere gevallen zelfs naar bovenregionale oplossingen. Deze overgang moet voor de inwoner vloeiend en van meerwaarde zijn.